

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสมัยโบราณประชาชนมักจะเดินทางไปมาหาสู่เพื่อติดต่อค้าขายระหว่างกันโดยทางเท้าหรือใช้สัตว์พาหนะโดยอาจจะมีเกวียนหรือรถลากเข็นเป็นเครื่องผ่อนแรง ความสัมพันธ์ในทางระหว่างประเทศจึงจำกัดอยู่ในวงแคบๆ เพียงสองหรือสามประเทศเท่านั้น แนวความคิดที่จะเดินทางข้ามทวีปยังเป็นสิ่งที่ยังอยู่ไกลเกินจะเป็นจริงได้ ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีด้านการคมนาคมได้พัฒนาก้าวหน้าขึ้นไป ทำให้การเดินทางเริ่มขยายขอบเขตจากเดิมสองหรือสามประเทศมาเป็นการเดินทางข้ามมหาสมุทรเพื่อทำการค้าขายกับประเทศอื่นๆ ที่อยู่ห่างออกไป จึงทำให้วิธีการขนส่งทางเรือเกิดขึ้นเพราะสามารถบรรทุกสินค้าได้ในปริมาณมากโดยเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งที่ต่ำกว่าการค้าระหว่างประเทศหรือการคมนาคมระหว่างประเทศซึ่งกระทำทางทะเลจึงกลายมาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อรัฐ รัฐใดมีความสามารถในด้านกิจกรรมทางทะเลเหนือกว่ารัฐอื่นก็จะทำให้รัฐนั้นมีความได้เปรียบและมีโอกาสที่จะสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตนเองได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วกว่ารัฐอื่น เพราะการเดินทางไปติดต่อค้าขายไปติดต่อค้าขายกับต่างประเทศใต้นทะเลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งยวดต่อทุกๆ รัฐ

อีกทั้งทะเลยังถือเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งเพราะการที่มนุษย์อาศัยทรัพยากรธรรมชาติจากพื้นที่บนบกเป็นปัจจัยหลักในการเลี้ยงชีพและพัฒนาความเป็นอยู่ดีกินดีมาเป็นเวลาช้านาน แต่เมื่อประชากรโลกเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับความต้องการที่จะยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ให้สูงขึ้นกว่าเดิม ทรัพยากรบนบก จำพวกสัตว์ป่า ทุ่งหญ้า ป่าเขา แหล่งน้ำที่ดิน แร่ธาตุต่างๆ ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์แบบไม่ยั่งยืน จึงทำให้ลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว คงเหลือแต่ร่องรอยของการสูญพันธุ์ และการทำลายมากขึ้น แหล่งอาหารและแหล่งน้ำที่เคยอุดมสมบูรณ์ก็ขาดแคลนลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่ออย่างเข้าต้นศตวรรษที่ 21 มนุษย์เริ่มหันมาใช้ประโยชน์จากทะเล เพื่อนำเอาทรัพยากรทางทะเลซึ่งมีอยู่อย่างมหาศาลโดยอาศัยความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์เข้าช่วย และเรียกศตวรรษที่ 21 นี้ว่าเป็นศตวรรษของมหาสมุทร (Ocean Century)

จากความสำคัญของทะเลนั้น ทำให้ทุกๆ รัฐที่ไม่มีทางออกทะเลจึงต้องใช้ความพยายามและดิ้นรนต่อสู้ทุกวิถีทางที่จะให้ได้มาซึ่งสิทธิที่จะผ่านดินแดนของรัฐอื่นเพื่อที่จะออกสู่ทะเลให้ได้ และกว่าที่รัฐเหล่านั้นจะได้มาซึ่งสิทธิที่จะผ่านดินแดนของรัฐอื่นออกสู่ทะเลนั้น ต้องอาศัยกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งได้วิวัฒนาการมาเป็นเวลาช้านาน เริ่มตั้งแต่สภาวะที่ไร้กฎหมายจนไปถึงการตกลงในรูปแบบทวิภาคี (Bilateral agreement) จนมาถึงการมีสนธิสัญญาพหุภาคีที่มีลักษณะเป็นการประมวลหลักกฎหมายระหว่างประเทศในยุคปัจจุบัน

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ก็เป็นอีกรัฐหนึ่งที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นรัฐไร้ชายฝั่ง (Land-Locked State) ทำให้สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นประเทศที่ด้อยการพัฒนาซึ่งสาเหตุหนึ่งนั้นก็คือ การที่ไม่มีอาณาเขตติดกับทะเลทำให้สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคอย่างมากเพราะการที่มีความจำเป็นต้องส่งสินค้าทั้งในส่วนของส่งออกหรือการนำเข้าจากต่างประเทศ โดยผ่านดินแดนของประเทศอื่นนั้นย่อมหมายถึงต้นทุนที่เพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลให้ทั้งสินค้าส่งออกและสินค้านำเข้าต่างก็มีราคาสูงขึ้น ผลก็คือทำให้ประชาชนลาวต้องซื้อสินค้าจากต่างประเทศแพงขึ้น และสินค้าส่งออกก็ต้องมีราคาสูงกว่าสินค้าชาติอื่น ทำให้ยากต่อการแข่งขันในด้านราคา ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศรวมทั้งการพัฒนาประเทศ

ปัญหาสำคัญอีกประการของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่เกิดจากสภาพของการเป็นรัฐไร้ชายฝั่ง คือในด้านการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติจากทะเลทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิต (Living Resource) เช่น จำพวกสัตว์น้ำต่างๆ และทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต (Non-Living Resource) เช่น แร่ธาตุต่างๆ ก๊าซ หรือแหล่งน้ำมันดิบที่อยู่ใต้ทะเล ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีมูลค่ามหาศาลสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศได้อย่างมากมาย ดังนั้น การที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไม่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเลนั้น ทำให้สูญเสียผลประโยชน์ในด้านนี้อย่างมหาศาล

นับแต่ปี ค.ศ. 1973 ซึ่งเป็นปีที่สมาชิกองค์การสหประชาชาติได้ร่วมกันยกร่างกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยทะเลฉบับใหม่ ซึ่งได้แล้วเสร็จในปี ค.ศ. 1982 กฎหมายทะเลฉบับนี้ได้ให้สิทธิหลายประการแก่ประเทศไร้ฝั่งทะเลหรือ Land-Locked States ซึ่งอีกนัยหนึ่งนั้นก็คือเป็นกฎหมายที่ช่วยลดความเสียหายเปรียบของรัฐไร้ชายฝั่งในการออกสู่ทะเลเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นซึ่งรัฐไร้ชายฝั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะได้ทราบถึงสิทธิของตนอันจะทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทัดเทียมกับ

ประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เข้าเป็นสมาชิกของ ASEAN เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1997 สภาวະภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศลาวได้กลับกลายเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางบกในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์โดยฉับพลัน อันสืบเนื่องจากเป้าหมายของ ASEAN ในการผลักดันแนวคิดที่ว่าด้วย ASEAN Free Trade Area หรือ AFTA

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงทำการศึกษาด้านสิทธิของรัฐไร้ชายฝั่งที่ปรากฏตามกฎหมายระหว่างประเทศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (United Nation Convention on the Law of the Sea 1982) ซึ่งถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งเกี่ยวกับทะเลที่สำคัญมากฉบับหนึ่งในปัจจุบัน โดยจะทำการหยิบยกปัญหาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งเป็นรัฐไร้ชายฝั่งว่าจะสามารถมีสิทธิต่างๆ ได้ตามที่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (United Nation Convention on the Law of the Sea 1982) ได้บัญญัติไว้ให้หรือไม่ และสามารถที่จะใช้สิทธิต่างๆ ได้มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศไทยที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงยิ่งจะหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยที่จะต้องมีความร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในเรื่องดังกล่าว การศึกษาหามาตรการที่เหมาะสมตลอดจนผลดีผลเสียที่มีต่อประเทศไทยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก

1.2 สมมติฐานของการวิจัย

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ได้กำหนดสิทธิและหน้าที่สำหรับรัฐไร้ชายฝั่งและรัฐอื่นๆที่เกี่ยวข้องไว้แต่กรอบกว้างๆ การจะทำให้สิทธิและหน้าที่ดังกล่าวบรรลุผล จะต้องมีข้อตกลงทวิภาคีรองรับเพื่อกำหนดรายละเอียดของการปฏิบัติ

ในกรณีระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มีการจัดทำข้อตกลงต่อกันในเรื่องนี้ จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคและหนทางแก้ไข

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาวิจัยถึงหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของรัฐไร้ชายฝั่ง
2. ศึกษาถึงมาตรการที่เหมาะสมแก่ประเทศไทยเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการเจรจาระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในความร่วมมือ

เกี่ยวกับเรื่องสิทธิของรัฐไร้ชายฝั่ง

3. ศึกษาถึงผลดีและผลต่อประเทศไทยในความร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในความร่วมมือเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของรัฐไร้ชายฝั่ง
4. ศึกษาถึงแนวทางความร่วมมือที่อาจมีขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับสิทธิของรัฐไร้ชายฝั่งระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาถึงสิทธิและหน้าที่ของรัฐไร้ชายฝั่งตามกฎหมายระหว่างประเทศโดยนำกรณีตัวอย่างระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในฐานะรัฐไร้ชายฝั่งกับประเทศไทยในฐานะรัฐชายฝั่งที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งนี้ในการวิจัยดังกล่าวจะเน้นถึงการขนส่งผ่านแดนระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับประเทศไทยเป็นหลัก และสิทธิของรัฐไร้ชายฝั่งในส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Document Research) โดยศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือกฎหมาย สนธิสัญญา บทความ รายงานและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ประกอบกับการวิจัยสนาม (Field Research) บางส่วนโดยทำการออกสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กรมการขนส่งทางบก กรมประมง กรมศุลกากร การท่าเรือแห่งประเทศไทย เป็นต้น รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทางฝ่ายลาวด้วย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถทราบถึงหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของรัฐไร้ชายฝั่ง
2. สามารถทราบถึงมาตรการที่เหมาะสมแก่ประเทศไทยเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการเจรจา ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในความร่วมมือเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของรัฐไร้ชายฝั่ง
3. สามารถทราบถึงผลดีและผลต่อประเทศไทยในความร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในความร่วมมือเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของรัฐไร้ชายฝั่ง

4. สามารถทราบถึงแนวทางความร่วมมือที่อาจมีขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับสิทธิของรัฐไร้ชายฝั่งระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย